

# Rerum Naturalium Fragmenta No. 1

---

|                                                                                            |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <i>Jaskó Géza:</i> Hizlaló takarmány magyar<br>ökröknek                                    | 3  |
| <i>Gr. Károlyi István - Szemere Miklós:</i><br>Indítvány telivértenyésztésünk<br>emelésére | 5  |
| <i>Jaskó Géza:</i> Húsban tartó takarmány<br>ökröknek a téli idényre                       | 9  |
| <i>Jaskó Géza:</i> Takarmány fejőstehenek<br>részére                                       | 11 |
| <i>Jaskó Géza:</i> Husban tartó takarmá-<br>nyozás                                         | 13 |
| Meteorologiai és földdelejességi<br>intézet segédje                                        | 16 |
| Marczalvölgyi vízi társulat                                                                | 17 |

---

Budapest  
1896



## Hizlaló takarmány magyar ökröknek

Jaskó Géza

354. sz. kérdés. Rendelkezésemre áll kitűnő minőségű gyepszéna, luczerna, tavaszi polyva, olajpogácsa, buzakorpa és árpa-, tengeridara. Kérek helyes takarmány-összeállítást 1000 kgr. élősúlyra magyar ökrök hizlalásához. *Macedónia. E. B.*

(Felelet a 354. sz. kérdésre.) A takarmány-keverék összeállításához többféle takarmány áll a jelen esetben rendelkezésre: a hizlalás különböző időszakában egyrészt a kellő táp-arány elérése, másrészt a takarmány változatosabbá tétele végett más-más keveréket állítottam össze az alábbiakban. Nem tudom ugyan, hogy kérdésttevőnek milyen olaj-pogácsája van készletben, minthogy azonban a repczepogácsa legáltalánosabban elterjedt s esetleg könnyen is beszerezhető, számításaimban a repczeolajpogácsában foglalt táp-anyagokat vettem fel irányadónak.

A hizlalás első időszakában e szerint 1000 kg. élősúlyra veendő: Kitűnő minőségű gyepszéna 7 kg., luczernaszéna virágjában 10 kg., buzapolyva 13 kg., kukoricadara 4 kg., buzakorpa 4 kg. Ezen összeállítás tartalmaz 30.485 száraz anyagot, 2.501 fehérjét, 14.569 szénhydrátot és 0.583 zsirt. A táparány 1 : 6.4.

A szárazanyagtartalom ugyan több a tápanyagszabványokban előírtnál, de ezen takarmányneműekkel egyéb összeállítás nem lehetséges, minthogy a kellő fehérje és szén-hydráttartalom mellett még így is a lehetőségig csökkenteni a szárazanyag-tartalmat igen nehezen sikerült.

Ha esetleg répa vagy burgonya állana rendelkezésre vagy ennek beszerzése nagy nehézségekbe nem ütköznék, a szárazanyagtartalmat csökkenteni és így takarékoskodni lehet luczernában, kukoriczában és árpában.

A második időszakban a táparány szűkebbé tétele végett egyrészt repczepogácsát, másrészt árpadarát vettem fel a takarmány-keverékbe s e szerint etetendő:

Kitűnő minőségű gyepszéna 5 kg., luczernaszéna virágjában 10 kg., buzapolyva 5 kg., kukoriczadara 4 kg., árpadara 8 kg., olajpogácsa 21½ kg. Tartalmaz 29.304 száraz anyagot, 3.000 fehérjét, 14.590 szénhidrátot és 0.710 zsírt. A táparány 1 : 5.4.

A harmadik időszakban a következő összeállítást ajánlom: Kitűnő minőségű gyep-széna 5 kg., luczernaszéna virágjában 8 kg., buzakorpa 3 kg., buzapolyva 8 kg., árpadara 5 kg., kukoriczadara 4 kg., olajpogácsa 1 kg. Tartalmaz 24.431 száraz anyagot, 2.613 fehérjét, 14.194 szénhidrátot és 0.631 zsírt. A táp-arány 1: 6.0. Darabonként 40-50 dg. só is számítandó.

Ezen takarmányon 4-5 hóig tarthat a hizlalás, feltéve, hogy az ökrök túlságosan elcsigázva nincsenek.

(Köztelek, vol.6, 1896, no.98, p.1748)

## **Indítvány telivértenyésztésünk emelésére.**

Gr. Károlyi István - Szemere Miklós

A hazai és külföldi lóversenyeken az utóbbi, de különösen a folyó évben hazai telivér versenylóanyagunk igen figyelemreméltó vereségeket szenvedett úgy, hogy a lótenyésztő körökben méltó aggodalmakat táplálnak telivértenyésztésünk hanyatlása iránt. Ennek okait kutatva kétségkívül több hiányra bukkanunk, a melynek egyik nem jelentéktelenje az, hogy versenypályáinkról a magas fokon álló angol és franczia tenyésztésű lovak ki vannak zárva és ezáltal az egészséges verseny megszűnván, hiányzik a kipróbálásnak az a mértéke, a mely tenyésztőinket a magasabb tökéletesedés utáni törekvésre folytonosan ösztönözné. Ezen akar segíteni a „magyar lovar egyesület” választmányához gróf Károlyi István és Szemere Miklós által intézett indítvány, melyet a F. és V. L. után alábbiakban egész terjedelmében ismertetünk.

A midőn ezen indítványt a magunk részéről teljes mértékben helyeseljük, még azt tesszük hozzá, hogy kívánatos és szükséges volna ezzel egyidejűleg az önálló magyar telivér törzskönyv kiadását is mihamarább kezdeményezni. Ma u. i. a magyar lovak az osztrák-magyar telivér-törzskönyvben tartatnak nyilván, ahol mint közös lovak szerepelnek, holott mindenki tudja, hogy a monarchia telivértenyésztése jóformán egészen Magyarországon van, mert még osztrák tenyésztők lovai is hazánkban nevelkednek. A közösségnek megszüntetése már azért is érdekében áll a magyar lovaregyletnek, mert a lovaregylet maga is jobban függetleníthetné, magát a bécsi jockey-clubtól, a mely ma éppen a legnagyobb akadály a angol és franczia lovaknak versenyeinkre való bocsájtásánál.

Gróf Károlyi és Szemere Miklós indítványa különben oly figyelemreméltó, hogy az a lovaregyleten kívül kétség nélkül a többi érdekelt köröket is behatóan foglalkoztatni fogja. *Az indítvány maga a következő:*

Tisztelt választmány! Tisztelt igazgatóság !

Visszatekintve telivér-tenyésztésünk legutóbbi éveire, nem kerülheti ki figyelmünket, hogy versenyügyünk óriási fejlődése daczára, — tenyésztésünk terén minőségileg ujabban a pangás jeleivel találkozunk. Önámítás nélkül lehetetlen elvitatni, hogy az a fölény és az a siker, mely lovainknak úgyszólván biztos kísérője volt valahányszor azok a szomszéd Német birodalom lovaival találkoztak, ma már igen kétségessé vált.

Eltekintve számos egyéb hátrányos tünettől, a fejlődés e megakadásának legújabb s legeklatánsabb bizonyítéka az idei Ausztria-Preis, a midőn a német Saphir játszi könnyűséggel győzte le ellenfeleit, pedig ez ellenfelek tenyésztésünk legjobb-jai voltak.

A minőség hanyatlása mellett szólnak tapasztalt öreg trainerjeink is, a kik fennen hirdetik, hogy az utóbbi években hozzájuk került yearlingek korántsem oly derék állatok, mint a 15 év előttiék.

Kisbér és Kincsem dicső idői elmúltának, midőn az angolokkal és francziákkal is becsülettel versenyezhattünk! A mily lesújtó e tény reánk nézve, épp oly sokat mondó, s lehetetlen, hogy abból a konzekvenciákat le ne vonjuk. Ujlag bebizonyult a szakadatlan, szünetet nem ismerő fejlődés szüksége; ujlag bebizonyult, hogy a telivér-tenyésztésünk nemes vérrel való felfrissítésre szorul.

A hazai telivér-tenyésztés felfrissítésének és színvonala emelésének több módja van. Itt van először az első rangú

apamén beszerzésének régóta hangoztatott, de mai napig is megoldatlan, sőt ma alig is megoldható kérdése. Csaknem ily fontossággal bír kiváló minőségű anyakanczáknak nagyobb számban való behozatala is. Mindazonáltal nem az említett kérdésekkel akarunk e helyütt foglalkozni, mert azok megoldása, a fenforgó viszonyaink közt, nem a Lovaregyletet, hanem az államot és a 9-es bizottmányt illeti.

A külföldi, nevezetesen angol és francia jó minőségű éves csikó anyagnak nagyobb arányban való behozatala volna, szerény nézetünk szerint az az eljárás, mely legközvetlenebbül gyakorolhatna előnyös befolyást tenyésztés-anyagunk emelésére. E hozatalnak útját állja egyrészt a verseny-szabályok 26. §-a, más-részt verseny-feltételeink.

Az előbbi azért, mert súlyt helyezve az anyakanczák behozatalára, a csikónak, csak ha azzal együtt hozatik be, adja meg a belföldi kvalifikációt. A verseny-feltételeink pedig azért, mert a konkurrencziából a francia és angol lovakat kizárják.

Pedig tekintve, hogy az angol és francia, de kiváló minőségű éves csikó-anyag behozatala — és csakis ilyennek kedvéért emelünk szót — tenyésztésünkre csakis előnyös befolyással lehet, igen kívánatos, hogy az ilyen anyagnak behozatala megkönnyítessék. Espoirt és Gagát Angliából importáltuk és elvitázhatlan, hogy a helyesen megválasztott kiváló leszarmazással bíró ilyennemű anyag közvetlenül s első sorban előny a versenyző kezében, de előnynyé válik majdan másodsorban a hazai tenyésztés javára is.

Ezek után azon tiszteletteljes kérelemmel járulunk a tisztelt választmány elé, hogy a verseny-szabályok 26. §-át megfelelően módosítva, a szopós és éves korukban anyjuk nélkül behozandó francia és angol csikók részére a belföldi magyar kvalifikációt megadni s ez által versenytereinket megnyitni méltóztassék, vagy pedig azon esetre, ha ez utóbbi célra a versenyfeltételek megfelelő szövegezését egyszerűbb és célra-vezetőbb eszköznek itélné, úgy azon tiszteletteljes kérelemmel járultunk a tisztelt igazgatóság elé, hogy a 3000 koronás annál nagyobb összeggel díjazott versenyünket az említett csikók részére megnyitni méltóztassék.

Tökéletesen elégnek és megnyugtatónak véljük a szükkeblűek részére azon körülményt, hogy Ausztria úgyis zárva tartja konzervatív és exkluzív sorompóit efféle yearlingek előtt örökre.

Áthatva azon meggyőződéstől, hogy az erőknél észszerű korlátok közt való szabad és akadálytalan mérkőzése, a haladás és fejlődés egyedüli biztosítéka minden téren, s melegen átérezvén azt, hogy tenyésztésünknek s különösen némely egyeseknek: „a külföld konkurrencziájától féltő elszigetelése” ideig-óráig előnyt biztosíthat ugyan, de végeredményében az országot károsítja, megújítjuk a fentiekben kifejtett kérelmet, kifejezést adva azon reményünknek, hogy a mélyen tisztelt Választmány, mint az igen tisztelt Igazgatóság a maga hatáskörében a tenyész- és versenyügyünk nagy előnyére, ezúttal is érvényt fog szerezni azon fenkölt elvnek, hogy „szabad versenyben győzzön a jobb”.

Kelt Budapesten, 1896. november.

Gr. Károlyi István, Szemere Miklós.

(Köztelek, vol.6, 1896, no.97, p.1729)



## Húsban tartó takarmány ökröknek a téli idényre.

Jaskó Géza

356. kérdés. A kezelésem alatt levő gazdaságban igen kevés a takarmánykészlet; a közel vidéken kapható burgonya és korpa, az előbbi 100 kg.-kint egy forintjával, a korpa pedig ide szállítva négy forintjával 100 kg.-kint. Az etetendő állatok jármos ökrök és 2 és 3 éves tinók. Szalma- és polyvafélék vannak elegendő mennyiségben. Csupán burgonyát vagy csak korpát vegyek és etessek az állatokkal, vagy pedig arányos mennyiségben vegyek és etessek mind a két féleből és mennyit, hogy állataim megfelelő erőben telhessenek ki. *Pa.-Csősz. V. Á.*

(*Felelet a 356. számú kérdésre*). A kérdésben foglalt takarmányok mind-egyike szükséges a takarmánykeverék össze-állításához nem csak azért, hogy a helyes táparányt elérve megfelelő mennyiségű táp-anyagot nyujtsunk, hanem azért is, hogy ezáltal a takarmányt izletesebbé is tegyük.

Ugyanis rendelkezésünkre áll burgonya, buza-korpa, buzaszalma és polyva; ezen tápanyagok közül a burgonya meglehetősen sok fehérjét és szénhidrátot tartalmaz, de e mellett igen kevés zsírt, míg a buzaszalma és polyva inkább szénhidrát és szárazanyagban gazdagok, de elegendő zsirquantummal szintén nem bírnak s ezért mulhatatlanul szükséges, hogy ha nem is nagymennyiségű, de a megfelelő táparány eléréséhez elegendő durvább minőségű buzakorpát is adagoljunk.

Teljes nyugalomban tartva tehát az ökröket, a következő takarmánykeverék etetendő:

1000 kg. élősúlyra burgonya 27 kg., buzaszalma 3 kg., buza-polyva 5 kg. és buza-korpa  $\frac{1}{4}$  kg. Ezen összeállításban a következő tápanyagok foglaltatnak: 13.628 száraz-anyag, 0.721 fehérje, 8.697 szénhidrát és 0.153 zsír. A táparány 1: 12.5.

A szárazanyag a rendesnél kevesebb ugyan, de teljesen korrekt összeállítás egy megfelelő helyes táparánnyal pusztán ezen tápanyagok felhasználásával el nem érhető; hogy tehát a szárazanyag a megfelelő mennyiségben nyújtassék az állatoknak, a rendes takarmányozáson kívül czélszerű lesz 1000 kg. élősúlyra 1-1½ kg. buzaszalmát utólag vagy az esteli etetés után pótlólag mint unaloműzőt nyújtani, a mi a táparányon lényegesen nem változtat s minthogy a gazdaságban ezzel rendelkeznek is, költségtöbbletet sem okoz.

Hetenként legalább egyszer sót is kell nyalatni az ökrökkel.

Ügyelni kell azonban ezen takarmány-keverék felhasználása mellett az istálló levegőjének hőmérsékére is, a mennyiben ha az istálló túlságosan hideg, az állatok ezen takarmányozás mellett leromlanak, mert saját testük anyagát használják fel hőtermelésre s a gazdálkodó takarmányozással czélt nem érünk, míg ha az istálló hőfoka állandóan 12-15 °C. között van, nemcsak hogy húsban maradnak, de esetleg gyarapodhatnak is az állatok.

*(Köztelek, vol.6, 1896, no.98, p.1748)*

## Takarmány fejőstehenek részére

Jaskó Géza

361. kérdés. Gazdaságomban tejnyerés céljából legnagyobb részben bonyhádi teheneket tartok. Ezeknek etetéséhez következő takarmány áll rendelkezésemre: burgundi répa, I.o. réti széna, zabpolyva, zabszalma és kukoriczadara. Egyedüli célom és fősúlyt arra fektetek, hogy a tej hozamot mennyiségileg emeljem. Hogy és mennyit kell fent jelzett takarmányokból etetni? *Pa-Mikla. L.Zs.*

(*Felelet a 361. sz. kérdésre.*) A fejőstehenek általánosságban véve sohasem takarmányo-zandók egyformán, a mennyiben egy és ugyanazon fajta keretén belül vannak egyes egyedek, melyek jobb takarmány-értékesítők s melyek, ennél fogva a jobb minőségű és táp-anyagokban, — különösen: proteinátokban, — dúsabb takarmányt is jobban képesek értékesíteni s természetesen: nemcsak nagyobb mennyiségű, de zsirdusabb tejet is produkálnak.

Nagyobb tehenészetekben ennél fogva célszerű, ha a teheneket egyes csoportonként más-más takarmányozásban részesítjük, mert a rosszabbul tejelő tehenek ugyanazon takarmányozás mellett inkább hízásnak indulnak, de több tejet nem fognak adni. Ott azonban, hol a tehenek többé-kevésbé egy-formán jól tejelnek, vagy a tehenészet oly kicsiny, hogy az esetleg rosszabbul tejelő teheneknek külön — tápanyagokban (fehérjében) szegényebb — takarmányt nyújtani nem érdemes, a tápanyagszabvány szerint olyan takarmány etetendő, a mely 1000 kg. élősúlyra 24.0 szárazanyagot, 2.5 fehérjét, 12.5 szénhidrátot és 0.40 zsirt tartalmaz. A táparány 1: 5.4—1 : 5.6 legyen.

A kérdésben feltüntetett takarmány-neműekkel azonban nem lehetséges egy olyan takarmánykeveréket összeállítani, a mely tulsok szénhydrátot és zsirt ne tartalmazna az előirt fehérjemennyiség mellett.

Nem lehetséges pedig azért, mert a répa mennyiségét (60 kg.) hátrány nélkül jobban növelni nem lehet, a zabszalma és. polyva elenyésző csekély fehérjét tartalmaznak, a réti szénát pedig igen nagy adagban (15-18 kg.) kellene etetni, hogy a tápanyag-szabványban előirt fehérje kihozható legyen, de akkor is a szénhydrátok mennyisége aránytalanul több lenne az előírtnál. A mi végül a kukoriczát illeti, azt ezen összeállításból teljesen kihagytam, még pedig azért, mert a kukoricza igen sok zsirt és szénhydrátot tartalmaz úgy, hogy a proteinátok növelésére szintén nem alkalmas s azért is egy szűkebb arányú, fehérjében dus takarmánynyal, a repczepogácsával pótoltam, a melylyel a kellő arány kihozható volt.

Eszerint, etetendő 1000 kg. élősúlyra: Burgundi répa 60 kg., zabszalma 3 kg., zab-polyva 2 kg., I. oszt. réti széna 4 kg., repcze-pogácsa 5.50 kg. Ezen összeállításban 22.335 szárazanyag, 2.416 fehérje, 12.034 szénhydrát és 0.598 zsír foglaltatik. A táparány 1 : 5.5.

A repczepogácsa etetésével a zsirmenynyisége az előírtnál valamivel több, de mint-hogy a szénhydrát kevesebb, az arány megfelelő lesz; másrésről pedig e zsirdusabb takarmány elegendő vizenyős takarmányfélével, — répával, — etetve fokozza a tejhozamot nemcsak mennyiségileg, de minőségileg is, a mennyiben azt zsirdusabbá teszi.

A teheneknek 10—20 gr. só is adagolandó darabonként és naponként.

*(Köztelek, vol.6, no.99, 1896, p.1767)*

## Husban tartó takarmányozás.

Jaskó Géza

375. kérdés. Igás ökreimet, hogy kondiczióban tarthassam, a következő takarmánynyal akarom etetni: Buza-törek, kiáztatott répaszelet, buzakorpa és esetleg tengeri. Mily arányban oszszam fel ezen takarmányfélét? *Vezekény. B. Z.*

(*Felelet a 375. számú kérdésre.*) Az igás ökröknek a téli idényre sok és tápanyagokban gazdag takarmány nem szükséges, teljes nyugalomban tartva azokat; a kérdésben foglalt takarmányneműekkel az ökrök húspan és jó erőben való megtartása lehetséges lesz.

Nevezetesen a feletetendő takarmánykeverékbe buzatörek, kiáztatott répa-szelet és buza-korpát vettem fel, míg a tengerit mellőztem, amennyiben a kérdésből is úgy vettem ki, hogy az csak szükség esetén lenne felhasználható, de másrészt a tengeri felvétele nélkül is lehetséges egy kondiczióban tartó takarmány-keveréket létesíteni. E szerint etetendő lesz a tápanyagszabvány szerint 1000 kg. élősúlyra:

|                                                           | szárazanyag | fehérje | szénhydrát | zsir  | Arány    |
|-----------------------------------------------------------|-------------|---------|------------|-------|----------|
| Alaptakarmány                                             | 17.5        | 0.7     | 8.0        | 0.15  | 1 : 12.0 |
| Buzatörek 12 kg.                                          | 10.284      | 0.168   | 3.912      | 0.048 |          |
| Kiáztatott répaszelet<br>(czukorgyári hulladék)<br>50 kg. | 3.500       | 0.120   | 2.35       | 0.050 | 1 : 11.8 |
| Durva minőségű<br>buzakorpa 4 kg.                         | 3.472       | 0.44    | 1.709      | 0.107 |          |
| Összesen 66 kg.                                           | 17.256      | 0.728   | 8.022      | 0.205 |          |

Ezen takarmányozás mellett még hetenkint egyszer-kétszer sót is kell nyalatni az állatokkal.

Ügyelni kell továbbá arra is, hogy az istálló levegője egyenletesen 12-15 °C meleg legyen, mert ha ennél hidegebb a fent jelzett takarmány nem lesz elegendő, a szükségelt és illetőleg felhasznált hő pótlására s akkor saját testüknek tartalékanyagait használva fel, lassanként leromlanak, míg ellenkezőleg a jó kondiczióban nemcsak hogy megmaradnak, de esetleg gyarapodhatnak is.

*(Köztelek, vol.6, 1896, no.101, p.1803)*

## Meteorologiai és földdelejtességi intézet segédje

Felolvastatik Schenzl Guidó mint a meteorologiai és földdelejtességi m. k. központi intézet igazgatójának levele, melyben jelenti, hogy az osztály által az intézethez segédnek ajánlott Müller József visszalépvén, az akkor általa második helyen említett Jaskó Károlyt mint a 4 pályázó közül Mülleren kívül az egyedüli képeset hozza javaslatba.

Az intézet szabályai IV. cikke szerint a segéd a főnök kijelölése alapján a M. T. Akadémia által lévén ajánlandó a közoktatási minster által történő kinevezésre, az osztály még a múlt alkalommal tudomást szerezvén a javaslatba hozottnak képességi bizonyítványairól, az igazgató véleményét magáévá teszi, s az Akadémiát arra kérni határozza, hogy a vallás és közoktatási minster önmagához intézendő felterjesztésben a segédi állomásra a meteorologiai és földdelejtességi m. k. központi intézetnél kinevezésre a maga részéről Jaskó Károly eperjesi tanárt ajánlja.

*(Akadémiai Értesítő, 1870, Nr.298(48), p.270)*



## **Marczálvölgyi vízi társulat.**

Székhelye : Kis-Czell.

Alakult a Marczálvölgy kiszárítására, a Rába folyó elleni védelemre és a völgynek öntözés általi hasznosítására 1861. évben; 1872. évben átalakult az 1871. évi XXXIX. t.-cz. rendelkezéseinek megfelelően és 1887. évben az 1885. évi XXIII. t.-cz. értelmében vízhasználati társulattá.

A társulat hatásköre kiterjed Vas, Veszprém és Zala vármegyékben fekvő Egyházás és Várkesző, M.-Gencs, Hőgyész, Szergény, Ns.-Magasi, Szent-Márton, Merse, Saágh, Izsákfa, Kócs, Baba, Pálfa, Felső-Keresztur, Karakó, Ns.-Dömölk, Marczaltő, Felső- és Alsó-Görzsöny, Békás, Mihályháza, Gergelyi, K.-Vath, Adorjánháza, Egeralja, Csögle, Kis-Pirit, Nagy-Pirit, Kis-Kamond, Nagy-Kamond, Nagy- és Kis-Berzseny, Szegvár, Medgyes, Rigács, Megyer, Galsa és Gogánfa községek határaiban elterülő rétségekre.

Az érvényben levő alapszabályok a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minister 1888. évi 58,550. sz. rendeletével hagyattak helyben. A felügyelettel Vas vármegye van megbízva.

A társulat elnöke: Sarlay Károly; alelnök: Háczyk Sándor; választmánya: Szilágyi Gáspár, Marton Pál, Károlyi Pál, Nóvák Ödön, Kis-Czell város bírása, Egerváry Miklós, Fitler Sándor, Hertelendy Gyula, Emrész Gyula, Tost Gyula, Barcza Dániel, Kovács Elek, Oláh Géza, Gaál Lajos, Csomasz Pál, Sarlay Gyula, Bezerédy Viktor, Gyömörey Gáspár, Lázár Bernát, Holub János, Yidos Béni, Berzsenyi Dezső, Ferenczy János.

Igazgató : Kemény Andor.

Főmérnök : Török János.

Titkár-pénztárnok : Kluge Soma.

Gát- és csatorna-örök száma : 18.

A társulat keretébe tartozó ártér területe 14,515 <sup>800</sup>/<sub>1600</sub> hold, a mely részben a Rába folyó árvizei ellen 5.88 km. hosszú töltéssel van védve és egészben lecsapoló csatornákkal kiszárítva, melyek hossza 165.8 km. és pedig a lecsapolás eszközlésére ásatott a Marczal és Torna árvízcsatorna; a Torna malomcsatorna három malomfej eszközölt leszállításával átépítettett; az öntözés céljából Kamondnál a Marczalra építettett egy vizosztó mű, mely a vizet a Marczálvölgy két oldalán vezetett öntöző csatornába tereli.

Az öntözés eszközölhetése végett a csatornában duzzasztó művek és az öntözési részlet berendezésekre van szükség, a mi hihetőleg a legközelebbi időben meg fog történni. Ezen-kívül tervezve van a Marczal és Torna árvíz-csatornák kimélyítése és átépítése, a mi azonban csakis a Győr vármegyei Marczal folyó szabályozása után, mi a Rába szab. tár-sulat kötelékébe tartozik fog, munkába vétethetni.

Az eddig végzett munkák következtében az ártér, melynek legnagyobb része azelőtt posvány volt, ma már teljesen lecsapoltatott, az ártér egy része fel van szántva, de legnagyobb része rétül van használva. Tervbe van véve az öntözés előkészítése, melynek azonban az egyöntetűség hiánya miatt igen nagy hátránya leend, hogy az öntözéshez a társulati öntöző csatornákon szükségelt műtárgyakat nem a társulat maga fogja építtetni, hanem az egyes birtokosok és községek, mi miatt félő, hogy sok zavar és viszály fog keletkezni.

Az 1886. év végéig teljesített munkálatok kerültek összesen 335,201 frt 65 krba, azaz kat. holdankint 23 frt 09 krba. Az árvizcsatornák kiépítésére még mennyi pénz kell, nem tudható, mert az 1872/3. évben készített terv és költségelőirányzat már nem lehet irányadó, részint hogy 15 év alatt a csatornában nagymérvű iszapolás van, részint pedig az akkor készített terv óta a viszonyok változván, a terv is módosítást szenvedhet.

A társulat évi fentartása és a vele járó ügykezelés költsége volt: 1888-ban 11,592 frt.

A társulat az 1881. évi XLIII. t.-cz. alapján megállapított vízi művei fentartási költsége után a pénzügyminister utalványára évenként 7,279 frt 21 kr. adóvisszatérítésben részesül, ez fedezvén a társulat tartalékalapja után befolyó kamatokkal az évi fentartási költséget és így ennek biztosítására kivetésre szükség nincs.

A társulati járulékok összege 8,927 frt 27 kr.

A társulat activ vagyona

leltári tárgyak, műszerek stb. értéke

500 frt — kr.

Tartalék-alapja 7,000 frt — kr.

Különböző követelés 8,927 frt 27 kr.

Összesen 16,427 frt 27 kr.

Adóssága 9,000 frt, melynek törlesztése 1889. évre van előirányozva.

(Kulturmérnöki Jelentések, 1888, p.49-50)